

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნის ეთნო-კულტურული და ისტორიული კონტექსტი

1922 წლის 20 აპრილს, საქართველოს ცაკ-ის და სახალხო კომისართა საბჭოს დეკრეტით (N2), საქართველოს სსრ-ს შემადგენლობაში შეიქმნა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი.¹ ეს რეგიონი ისტორიულად ქართულ სახელმწიფოებრივ სივრცესთან (ძირითადად შიდა ქართლის დაბლობთან) მჭიდროდ იყო მიბმული; ოსებით დასახლებული სოფლები მდინარეთა ხეობებით და მიუვალი მთებით ერთმანეთისგან იზოლირებული; მცხოვრებლები ეკონომიკურად დანარჩენ საქართველოზე – ორიენტირებული; მოსახლეობა ეთნოკულტურული (ეთნიკური, რელიგიური, სამეურნეო და ა. შ.) თვალსაზრისით – არაერთგვაროვანი. მანამდე სამხრეთ კავკასიაში რაიმე ტიპის ოსური პოლიტიკური გაერთიანების ისტორიული გამოცდილება არ არსებობდა, წყაროებში მინიშნებაც კი არ გვხვდება ამგვარი წარმონაქმნის შესახებ.² ლოგიკურად ჩნდება კითხვა, ბოლშევიკური ხელისუფლებისაგან იძულების გარეშე, რამდენად იყო შესაძლებელი ე. წ. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ეროვნულ-ტერიტორიულ ერთეულად ფორმირება?! მით უფრო, რომ ამ მხრივ ბევრად უკეთეს პირობებში მყოფმა, კავკასიის წყალგამყოფ თხემს მიღმა მცხოვრებმა ოსებმაც კი ვერ შეძლეს შეექმნათ ცენტრალიზებული სახელმწიფო, რომელსაც სათანადო მმართველობის ორგანოები, ერთიანი ეკონომიკა და კულტურა ექნებოდა.³ მომთაბარეთა მუდმივი თარეშის, ინტენსიური ომიანობისა და მუდმივი ეთნიკური ქაოსის პირობებში მდგრადი სახელმწიფოებრივი გაერთიანებები ჩრდილოეთ კავკასიის დაბლობ ნაწილშიც კი ვერ შეიქმნა.⁴

ბოლო ხანებში რუსულენოვან სამეცნიერო ლიტერატურაში გახშირდა მცდელობა, სამხრეთ ოსეთის კვაზისახელმწიფოს აღიარებას ისტორიული ახსნა მოეძებნოს, თუმცა ისტორიული რეალობის ტენდენციური ინტერპრეტაციის წარმოუდგენელი მასშტაბის მიუხედავად, ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის (ქვემოთ ყსოაო – ლ. ჯ.) ტერიტორიაზე ავტონომიური პოლიტიკური სისტემის დადასტურება ვერ შეძლეს. ხსენებულის გამო,

¹ Джанелидзе, *Как создавалась*, გვ. 382.

² გვასალია, *შიდა ქართლი და ოსური პრობლემა*, გვ. 89-103; თოფჩიშვილი, „ოსური ეთნოგრაფიული ენციკლოპედია“, გვ. 38.

³ Тменов, *Несколько страниц из этнической истории осетин*, გვ. 114-133.

⁴ თოფჩიშვილი, *გეოგრაფიული გარემო და კავკასიელთა ეთნიკური კულტურა*, გვ. 126.

სამეცნიერო მიმოქცევაში შემოიტანეს ტერმინი „ოსთა მთური საზოგადოებების ფედერაცია“ (ლოკალური საზოგადოებების მითიური გაერთიანება, რომელთაც საერთო თავდაცვის სისტემა ჰქონდა – ლ. ჯ.).

რუსული ინტერნეტენციკლოპედიის ვერსიით შიდა ქართლის მთიანეთში უკვე „ადრე შუა საუკუნეებში მიმდინარეობდა მთის ადგილობრივი ოსური საზოგადოებების ფედერაციად ფორმირების პროცესი. მათი ვერსიით სამხრეთ ოსეთის ტერიტორია მდინარე დიდი ლიახვის და მისი შენაკადების Y-ს ფორმის დაბლობით იყოფოდა 5 ისტორიულ ოლქად ან საზოგადოებად: ჩრდილო-დასავლეთი – კუდარგომი, ჩრდილო-აღმოსავლეთი – ურსთუალთა (‘თეთრი თუალები’), ცენტრალური – ძუაგომი (დაბლა დვალეთი), სამხრეთ-დასავლეთი – ყორნისი, სამხრეთ აღმოსავლეთი – ჩისანგომი. თითოეული ოლქი შედგებოდა რამდენიმე შედარებით მცირე საზოგადოებისაგან. მათი კოლექტიური თავდაცვის სისტემა ემყარებოდა ერთმანეთთან ვიზუალურად დაკავშირებული კოშკების გამოყენებას“. ¹ ამგვარი მცდელობის მიუხედავად, ეჭვგარეშეა, რომ არ არსებობდა ამ ტერიტორიის ერთიანი სახელწოდებაც. მართალია, წყაროებში გვხვდება ოსებით დასახლებული ადგილების ოსეთად სახელდების ტრადიცია, მაგრამ XIX ს-მდე ამ სახელწოდებასთან კავშირში ტერმინი „სამხრეთი“ ან „ჩრდილოეთი“ არ დასტურდება. რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობის შემდეგ რუსი მოხელეები თავიანთ ანგარიშებში (1812-1837 წწ.) – მდ. ლიახვის მთიან რეგიონებს, სადაც ოსები ცხოვრობდნენ, უწოდებდნენ: ქართულ ოსეთს (Грузинская Осетия), ქართლის ოსეთს (Карталинская Осетия) ან უბრალოდ „ოსეთს“ (Осетия). მოგვიანებით (1830, 1867, 1885 წწ.) გაჩნდა ოპოზიციური წყვილი: სამხრეთ ოსეთი – ჩრდილოეთ ოსეთი (Южная Осетия – Северная Осетия). XIX ს-ის 40-იან წლებში საქართველოს ადმინისტრაციულ დარაიონებაში ერთხანს არსებობდა ოსეთის რაიონიც (Осетинский округ). ²

ტერმინ „სამხრეთ ოსეთის“ წარმოშობაზე ყურადღება გაამახვილა ს. ლეკიშვილმა, რომელმაც დაადგინა, რომ XIX საუკუნის დასაწყისამდე ამგვარი სიტყვათშეთანხმება არცერთ დოკუმენტში არ გვხვდება. 1800-1864 წწ. 398 საარქივო დოკუმენტიდან – მხოლოდ ორში; 1864-1900 წლებში კი ეს ტერმინი უკვე 19 დოკუმენტშია დაფიქსირებული. ამასთანავე, იგი სულ რამდენჯერმე გამოიყენეს XIX საუკუნის პერიოდულ პრესაშიც. ³ ცხადია, იმპერიის პოლიტიკური ცენტრისათვის რუსეთის შემადგენლობაში შესული საქართველო მის რიგით პროვინციად აღიქმებოდა. ერთიან იმპერიაში

¹ Южная Осетия, Республика Южная Осетия.

² Итонишвили, Южная Осетия – в центральной Грузии?!, გვ. 124.

³ Лекишвили, Когда возник термин “Южная Осетия”, გვ. 229-248.

მცხოვრები და კავკასიის მთავარი ქედით გამიჯნული ხალხის გეოგრაფიული მიმართულებების (კავკასიონის ჩრდილოეთის და კავკასიონის სამხრეთის) მოხსენიება კი ჩინოვნიკებისაგან ლოგიკური იყო. თავად სახელმწიფო აპარატის წარმომადგენლებმა კარგად იცოდნენ, რომ ოსებით დასახლებული კავკასიის სამხრეთი ფერდობი ძირითადად ცენტრალური საქართველოს ჩრდილოეთ ნაწილს წარმოადგენდა. 1830 წლის 23 ივლისით დათარიღებულ წერილში გენერალი პასკევიჩი გრაფ ჩერნიშევს წერს, რომ კავკასიელი მთიელების დასაშოშმინებლად საჭიროა ორი სამხედრო ექსპედიცია: ერთი კავკასიის მთის სამხრეთით, ქართლის ჩრდილოეთ ნაწილში (ხაზგასმა ჩემია – ლ. ჯ.) მცხოვრები ოსების დასამორჩილებლად; მეორე კი თავაურელების, ჯარიახელების, ქისტების და ღალღაების წინააღმდეგ.¹ ამრიგად, გეოგრაფიული ცნებების ოფიციალურ ადმინისტრაციულ დაყოფაში შეტანა და საქართველოს რესპუბლიკაში სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნა საბჭოთა პერიოდში, რუსული იმპერიული მიდგომის ერთგვარ გაგრძელებად შეიძლება ჩაითვალოს.

აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ადმინისტრაციული მოწყობის რუსულ ყაიდაზე გადაყვანა გეოგრაფიული, ეკონომიკური, ეთნოკულტურული და ა. შ. ფაქტორების გამო საკმაოდ რთულ ამოცანას წარმოადგენდა, რის გამოც XIX-XX სს-ში ამ რეგიონში დარაიონება არაერთხელ შეიცვალა. XIX საუკუნის 40-იან წლებში (1840 წლის 10 აპრილს) თბილისის, გორისა და თელავის მაზრებში კავკასიის სამხრეთ ფერდზე მცხოვრები მთიელებით დასახლებულ ტერიტორიებზე შეიქმნა ორი – ოსეთისა და თუშ-ფშავ-ხევსურეთის ოლქი, რომლებიც საქართველო-იმერეთის გუბერნატორს დაუქვემდებარეს. სამოქალაქო და სამართლებრივი თვალსაზრისით კი ეს ოლქები იმავე მაზრებში დატოვეს. უნდა აღინიშნოს, რომ „ოსეთის ოლქში“, რომელსაც მმართველობა მთიულეთის სოფ. ქვეშეთში ჰყავდა, მრავლად ცხოვრობდნენ ქართველები (მოხევეები, მთიულები).² ამგვარი სქემით მართვა მოუხერხებელი აღმოჩნდა. მაგ., მოუსვენარი ოსებით დასახლებული, გორის მაზრის სოფლები გაუვალი მთიანი ქედებით იყო მოშორებული სოფ. ქვეშეთს. მალე გადაწყდა ადმინისტრაციული დაყოფა შეეცვალათ და 1843 წლის თებერვლიდან მთის ოლქში მთიულეთისა და ხევის გარდა შევიდა ძირითადად ქართველებით დასახლებული ქსნის ხეობა (Жсанский участок). ოსეთის ოლქი დაჰყვეს სამ მონაკვეთად (ჯავის, პატარა ლიახვისა და ნარის) და თუშ-ფშავ-ხევსურეთთან, მთიულეთთან და ხევთან ერთად ადმინისტრაციულად მთის

¹ *Отношение гр. Паскевича к гр. Чернышеву*, გვ. 353-354.

² *Отношение ген. Нейгардта к м. с. Позену*, გვ. 750; *Гвасалиа, Шида Карთლი и осетинская проблема*, გვ. 66.

ოლქის ხელმძღვანელს დაუქვემდებარეს.¹ ცხადია, ამგვარ ცვლილებებს მეფის რუსეთის ხელისუფლება საქართველოს მთიანეთის მოსახლეობის უფრო ეფექტურად მართვისათვის ანხორციელებდა და სულ არ გეგმავდა აქ ოსური პოლიტიკური ერთეულის შექმნას, თუმცა სწორედ ეს პრეცედენტი იქცა ოსთა მომავალი პრეტენზიების ნანამძღვრად და საბოლოოდ ავტონომიური ოლქის შექმნით დასრულდა. საბჭოთა ხელისუფლებამ გადანყვიტა სეპარატიზმი ახლადშექმნილი ქართული სახელმწიფოს დასასუსტებლად გამოეყენებინა და ყველანაირად უჭერდა მხარს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ეთნიკური დაპირისპირების გააქტიურებას.

ოსური სეპარატიზმის პირველ ნაბიჯებად 1918-1920 წწ. აჯანყებები შეიძლება ჩავთვალოთ. ამ დროს შიდა ქართლში ოსების სამი აჯანყება მოხდა და ყველა მათგანში აშკარად იგრძნობოდა საბჭოთა რუსეთის ხელი. ბოლშევიკური ხელისუფლება აჯანყებულებს პოლიტიკურად, ფინანსურად და შეიარაღებული ძალითაც ეხმარებოდა. „ოსური პრობლემის“ აღმოსაფხვრელად საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობას აჯანყებულთა წინააღმდეგ მკაცრი ზომების გატარება მოუხდა.² რეგიონის სოფლები დაიცალა, ოსთა ნაწილი საქართველოს სხვა კუთხეებში – ნაწილი კი ჩრდილოეთ ოსეთში გადავიდა. აღსანიშნავია, რომ ჩრდილო კავკასიაში მცხოვრებმა „მოძმე“ ოსებმა გახიზნულებში ნადავლის წყარო დაინახეს, რის გამოც, ისინი კიდევ უფრო მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ. ადგილობრივი ბანდები სისტემატურად ძარცვავდნენ და აყაჩაღებდნენ ლტოლვილებს.³

საბჭოთა რუსეთი ცდილობდა 1918-20 წწ. შიდა ქართლში განვითარებულ მოვლენებში წინა პლანზე კლასობრივი ანტაგონიზმი წამოეწია და კონფლიქტი საკუთარი ინტერესებისათვის გამოეყენებინა. პროპაგანდამ ეპოქის დილემა, ბოლშევიკური (კომუნისტური) თუ ბურჟუაზიული (კაპიტალისტური) მომავლის არჩევა, ოსი და ქართველი ხალხის დაპირისპირებების იდეოლოგიურ საფუძვლად გამოაცხადა, რაც გასული საუკუნის მოვლენების განსხვავებულად ინტერპრეტირების საშუალებას დღემდე იძლევა. მკვლევართა ნაწილი კვლავაც გასული საუკუნის 20-იან წლებში ჩამოყალიბებული იდეოლოგიური დოგმების გავლენაშია, მიიჩნევენ, რომ სსრკ და კომუნისტური წყობა პროგრესული მოვლენა იყო, ამიტომ ბოლშევიზმის დროშის ქვეშ ყველა მებრძოლს გამართლებას უძებნის; მეორე ნაწილი აღიარებს, რომ კომუნისტურმა წყობამ შეაფერხა საზოგადოების ნორმალური განვითარების პროცესი და საბოლოოდ განაპირობა საბჭოთა სახელმწიფოს

¹ იქვე, გვ. 750.

² გუნცაძე, 1920 წლის აჯანყება შიდა ქართლში, გვ. 55-56.

³ ციტირებულია სტატიიდან: გუნცაძე, 1920 წლის აჯანყება შიდა ქართლში, გვ. 56.

ჩამორჩენა. კომუნისტური დროშის ქვეშ მებრძოლთა დადებითი შეფასების ტიპურ ნიმუშს წარმოადგენს მ. ბლიევის დებულება, რომ „სამხრეთ ოსეთ-მა თავიდანვე მიიღო ბოლშევიკების იდეა საბჭოთა წყობილების მშენებლობის შესახებ, რადგან ეს იდეა სრულად პასუხობდა ოსი გლეხობის ინტერესს თავი დაეღწია ყაჩაღური ქართული ფეოდალიზმისაგან“.¹ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მოსაზრება ძალიან პოპულარულია რუსულენოვან სამეცნიერო ლიტერატურაში. ამ საკითხის შესახებ, გამოქვეყნებულია დიდი მოცულობის საარქივო და ფაქტოლოგიური მასალა, მონაცემები გაანალიზებულია სპეციალურ ლიტერატურაში.²

ცხადია, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პერიოდის აჯანყებებს საბჭოთა ისტორიოგრაფია კლასობრივი ბრძოლის გამოვლინებად ნათლავდა და მიაჩნდა, რომ მათ საბოლოო მიზანს სოციალისტური წყობილების დამყარება (როგორც წესი, საბჭოთა რუსეთთან შეერთების გზით) წარმოადგენდა. ამდენად, ეს მოვლენები კომუნისტური იდეოლოგიის ბატონობის პირობებში არ შეიძლებოდა ნეგატიურად შეფასებულიყო, რაც აპრიორი გამორიცხავდა ობიექტური დასკვნების მიღებას. ამასთანავე, ფრთხილობდნენ, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ მიმართული გამოსვლების ობიექტურ ანალიზს, მათში მონაწილე ეთნიკური ჯგუფების განაწყენება და დაპირისპირების ინსპირაცია არ გამოეწვია. ქართველ ისტორიკოსთა ნაშრომებშიც კი ძირითადი ყურადღება ექცეოდა დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის ლანძღვა-გინებას და აჯანყებულთა მიმართ განხორციელებული რეპრესიების დაგმობას. რა თქმა უნდა, ამგვარი შეფასებები სავსებით გაზიარებული იყო რუსულენოვან (რუსი და ოსი ავტორების) ნაშრომებშიც.³

ზემოხსენებულის მიუხედავად, არავინ უარყოფდა საბჭოთა რუსეთის განსაკუთრებულ როლს, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნისათვის პირობების მომზადებაში. იმთავითვე ცხადი იყო, რომ ავტონომიური ერთეულის ჩამოყალიბებისათვის აუცილებელი იყო გეოგრაფიული,

¹ Блиев, *Южная Осетия в Коллизиях Российско-Грузинских отношениях*, გვ. 339.

² თოიძე, *როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთი*, გვ. 12-46; *ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან*, გვ. 16-50; მენტეშაშვილი, *ოსური სეპარატიზმი*, გვ. 276-279; *ცხინვალი 1920*; გუნცაძე, *1920 წლის აჯანყება შიდა ქართლში*, გვ. 40-58; გუნცაძე, *ისტორიოგრაფია როგორც საბჭოთა პოლიტიკის იდეოლოგიური მექანიზმი*, გვ. 203-210; გუნცაძე, *ქართულ-ოსური ურთიერთობის ისტორიისათვის*, გვ. 115-122; Блиев, *Южная Осетия в Коллизиях Российско-Грузинских отношениях*; Шнилерман, *Войны памяти*, გვ. 462-503; Тедеева, *Образование юго-осетинской автономной области*, გვ. 156-159 და ა. შ.

³ თოიძე, *როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთი*, გვ. 10; გუნცაძე, *ისტორიოგრაფია როგორც საბჭოთა პოლიტიკის იდეოლოგიური მექანიზმი*, გვ. 205.

ეთნიკური და სოციალურ-კულტურული ფაქტორების გათვალისწინება. ჯერ კიდევ 1918 წ. იანვარში ოსების „ეროვნულმა საბჭომ“ ამიერკავკასიის კომისარიატს წარუდგინა ოსური ერობის (ავტონომიის – ლ. ჯ.) პროექტი. პროექტით ავტონომიის საზღვრებში, შიდა ქართლის ნაწილის გარდა, ექცეოდა ოსებით დასახლებული რაჭის, გორისა და დუშეთის მთიანი ზოლი. აქვე გამოთქმული იყო სურვილი, რომ ერობის ტერიტორიაზე სახელმწიფო დაწესებულებებში გამოყენებული ყოფილიყო ოსური ენა, რათა „ოსური საზოგადოება გვაროვნულ-პატრიარქალური წყობიდან და ჩვეულებითი სამართლის არქაული ნორმებიდან სწრაფად და უმტკივნეულოდ გადასულიყო ახალი ეპოქის კულტურულ მონაპოვრებზე“.¹

ავტონომიური ოლქის მუდმივი მხარდაჭერისათვის აუცილებელი იყო, კავკასიის მაღალი ქედით გამიჯნული, რუსეთის მიმართულებით მაღალი გამტარობის გზის გაჭრა. აღსანიშნავია, რომ კავკასიის მთაგრეხილზე ახალი გასასვლელის გაკეთება რუსეთის სტრატეგიულ მიზნებსაც შეესაბამებოდა. მათ ჯერ კიდევ 1838 წელს შეადგინეს როკზე რკინიგზის გაყვანის გეგმა და მშენებლობაც დაიწყეს, თუმცა რთული რელიეფის გამო მაშინ პროექტის დასრულება ვერ მოხერხდა და ყურადღება მამისონზე გადაიტანეს. გადანყდა საურმო გზა სწორედ იქ გაეჭრათ.²

1918 წელს აჯანყებულმა ოსებმა ჩრდილოეთიდან შიდა ქართლში ცოცხალი სამხედრო ძალისა და ტექნიკის შემოსაყვანად უფრო ეფექტურად როკის მიმართულება მიიჩნიეს და გზის გაცხოველებული მშენებლობა დაიწყეს. ეს საკმაოდ რთული საქმე იყო, რადგან ულელტეხილი ზღვის დონიდან 2995 მ. სიმაღლეზე მდებარეობს, მაგრამ აჯანყებულებს კარგად ესმოდათ ამ გზის მნიშვნელობა და თავს არ ზოგავდნენ. ყოველდღიურად აქ 500 მუშა საქმიანობდა. როგორც გაზეთი «Кавказское слово» წერდა, გზის მშენებლობის მთავარი მდგენელი პოლიტიკური იყო. მისი გაყვანა ნიშნავდა, რომ „სამხრეთ ოსეთი ნამდვილად მოსწყდა საქართველოს“, ხოლო რუსეთს საქართველოსაკენ ახალი კარი ეხსნება, რიმლის გასაღებიც ოსებს ექნებათ.³ მართალია, გზის მშენებლობა იმ ხანებშიც შეჩერდა, მაგრამ 1930-იან წლებში გაჩნდა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ჩრდილო ოსეთთან როკის გვირაბით დაკავშირების იდეა.⁴ საბოლოოდ, 1980-იან წლებში, ეს იდეა, საქართველოს სსრ ხელმძღვანელობის გარკვეული წინააღმდეგობის მიუ-

¹ ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან, გვ. 16-17.

² Харадзе, Для чего или для кого была построена Цхинвали-Алагирская перевалочная, გვ. 291-294.

³ Блиев, Южная Осетия в Коллизиях Российско-Грузинских отношениях, გვ. 349-350.

⁴ რეზვიაშვილი, როკის გვირაბი კავკასიონის სისხლიანი ქრილობა; Рокский перевал.

ხედავად, განხორციელდა.¹ გვირაბს, ძირითადად, გეოსტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს და ეკონომიკური თვალსაზრისით არც თუ ისე ეფექტურია. ეს თავიდანვე კარგად იყო ცნობილი. 1988 წელს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს სახმშენის საგანგებო კომისიამ დაადგინა, რომ როკის უღელტეხილზე ზამთრობით მოძრაობა თითქმის 5 თვით წყდებოდა. თოვლის ზვავების პერიოდში გზის განმენდა პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო. მართალია, შეუფერხებელი მოძრაობის უზრუნველსაყოფად გადაწყდა დამატებით, მასშტაბური მშენებლობა, მაგრამ ცხადი გახდა, რომ ეს მიმართულება მაინც ვერ გაატარებდა მთლიან ტვირთნაკადებს. ამიტომ კომისიამ საჭიროდ ჩათვალა ახალი საუღელტეხილო გვირაბის დაპროექტება და მშენებლობა საქართველოს სამხედრო გზაზე, რომელსაც როკთან შედარებით ბევრად უკეთესი ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლები გააჩნდა.²

როკის გვირაბი, რომ სამხედრო მიზნით იყო გაკეთებული, ეს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომმაც დაადასტურა. ომის დროს, 7 აგვისტოდან 12 აგვისტომდე, როდესაც რუსეთმა, დაახლოებით, 40 ათასი ჯარისკაცი და სამხედრო ტექნიკა გადმოისროლა საქართველოში, მათი დიდი ნაწილი სწორედ როკის გვირაბის გავლით შემოვიდა ყსოაო-ში.³

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის დაარსება, ასევე აუცილებელს ხდიდა მისთვის მონიშნული ტერიტორიის ერთიანი საგზაო ინფრასტრუქტურით გაერთიანებას, რაც მანამდე არსებული საკომუნიკაციო სისტემის ძირფესვიანად შეცვლას გულისხმობდა. ადმინისტრაციული ერთეულის გამართულად ფუნქციონირება შეუძლებელი იქნებოდა, თუ მისი გზათა სისტემა ვერ უზრუნველყოფდა დასახლებული პუნქტების ერთმანეთთან და ადმინისტრაციულ ცენტრთან კავშირურთიერთობას. ტრადიციულად რეგიონის დასახლებათა საკომუნიკაციო ვექტორი მიმართული იყო ხეობების გასწვრივ მთიდან ბარისაკენ – ქართული საქალაქო ცენტრებისაკენ. ახალი რეალობა კი მოითხოვდა ამ ხეობების ერთმანეთთან დაკავშირებას, რაც რთული რელიეფის გათვალისწინებით თითქმის გადაუჭრელ ამოცანას წარმოადგენდა.

ისტორიულად ქართული სახელმწიფო, ეთნოსოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ფაქტორების გავლენით შედუღებული, სისტემაა, სადაც მსხვილ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციულ დანაყოფებს თავის მხრივ ქვედანაყოფები გააჩნია, რომლებიც ხეობების მიხედვით მიკრო და მაკრო-რეგიონებად იყოფიან. ხეობების//ხეგების სისტემა ძვ. წ. II ათასწლეულში უნდა ჩამოყალიბებულიყო. ისინი ხევის სოფლების ერთობლიობას წარმო-

¹ ალადაშვილი, „შავი ხვრელი“.

² ნამალაშვილი, როგორ გაიჭრა ომის გზა როკის უღელტეხილზე.

³ რეხვიაშვილი, როკის გვირაბი კავკასიონის სისხლიანი ქრილობა.

ადგენდნენ და ერთიან ეკონომიკურ კომპლექსებს და სოციალურ ერთეულებს ქმნიდნენ.¹ ამასთანავე, ერთი ხეობის მკვიდრთ ლანდშაფტიდან გამომდინარე ერთმანეთთან ბევრად უფრო ინტენსიური სამეურნეო-ეკონომიკური ურთიერთობები ჰქონდათ, ვიდრე სხვა ხეობებთან. ვახუშტი ბაგრატიონის დაკვირვებით თითოეულ ხეობას აქვს საკუთარი „დაბლობი“ და „მთა“. საქართველოს დარაიონებაში სწორედ ლანდშაფტმა, ბუნებრივ-ვერტიკალურმა ზონალობამ და სამეურნეო-ისტორიულმა ფაქტორებმა ითამაშა გადაწყვეტი როლი. მაგალითად, ქსნის ხეობას გ. ჩიტაია, სამეურნეო თვალსაზრისით პირობითად სამ ზონად ყოფს: ბარის – ახალგორამდე, მთის ძირის – ლარგვისამდე და მთის ზოლის – ლარგვისის ზემოთ.² ანალოგიური ვითარება იყო სხვა ხეობებშიც.

თავდაპირველად სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიად განისაზღვრა ოსებით დასახლებული ადგილები, რომლებიც ერთმანეთისაგან სრულიად დაუკავშირებელ ხეობებში მდებარეობდნენ. ესენი იყვნენ: რაჭაში – კუდარო, მდინარე ჯეჯორას ხეობა; იმერეთში – ყვირილის ხეობის ზემო წელი; ხევში – თრუსო, თერგის სათავე; თეთრი არაგვის სათავეში – ლუდა;³ შიდა ქართლში – დიდი და პატარა ლიახვის ხეობა, ფრონეების ხეობა, მეჯუდას ხეობა, ლეხურას ხეობა. ხეობების სამეურნეო-ეკონომიკური კომუნიკაცია მიმართული იყო, მდინარეთა დინების გასწვრივ, მთიდან მთისწინეთისა და ბარისაკენ. ეს ხეობები ერთმანეთისაგან მთებით იყვნენ გამოყოფილი და სხვადასხვა ქართულ ადმინისტრაციულ-პოლიტიკურ ერთეულში (საერისთავოში) შედიოდნენ. ამ მიზეზების გამო ოსი მოსახლეობა, რომელსაც ნაკლებად მიუწვდებოდა ხელი მეზობელ ხეობასთან, სამეურნეო-ეკონომიკური თვალსაზრისით მჭიდროდ იყო დაკავშირებული ახლომდებარე ქართულ საქალაქო ცენტრებთან. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნით საბჭოთა მთავრობამ მოახდინა რეგიონის ტრადიციული სისტემიდან სრული ამოგლეჯა და ეთნოსოციალური ვითარების რადიკალური ტრანსფორმაცია.⁴ მართალია ხელისუფლება ცდილობდა ოლქის დაარსებას უმტკივნეულოდ ჩაეველო და ამისათვის გარკვეულ ღონისძიებებსაც ატარებდა, მაგრამ ლანდშაფტური რეალიების, ეთნიკური ვითარების, ტრადიციული საკომუნიკაციო და სამეურნეო-ეკონომიკური სისტემის იგნორირებით განხორციელებული ცვლილებები იმთავითვე შეიცავდა მრავალასპექტიანი

¹ ჩიტაია, *ბუნებრივ-სამეურნეო ზონების შესახებ*, გვ. 90; მუსხელიშვილი, *საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორიის წარმოქმნის ისტორიულ-გეოგრაფიული*, გვ. 89; ჩიქოვანი, *საქართველოს ჩრდილოეთ მთიანეთის დასახლების სტრუქტურა*, გვ. 11-12.

² ჩიტაია, *ქსნური მთის გუთანი*, გვ. 486.

³ თრუსოსა და ლუდას შეყვანა ყსაო-ში ვერ მოხერხდა.

⁴ ჯანიაშვილი, *ეკონომიკური ექსპანსია*, გვ. 179.

კონფლიქტის საშიშროებას. ეს ტექნიკურადაც ძალზე რთული იყო და ნაწილობრივ გადაჭრას თითქმის საუკუნე დასჭირდა. მაგალითად, ახალგორის ავტომაგისტრალით დაკავშირება ცხინვალთან მხოლოდ 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ მოხერხდა.

ადმინისტრაციულ-პოლიტიკური ერთეულის შემოფარგვლას ართულებდა ისიც, რომ ოსურ დასახლებებს (რაჭა, ზემო იმერეთი, ხევი) ავტონომიური ოლქის დედაქალაქად შერჩეულ ცხინვალთან გეოგრაფიული თვალსაზრისით კავშირი არ ჰქონდათ.¹ 1921 წლის 23 ნოემბერს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პრეზიდიუმმა დაამტკიცა კომისია, რომელსაც უნდა დაედგინა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის საზღვრები,² რაც ხსენებული ვითარების გამო ძალიან გაჭირდა. მაგ., ჩასავალის (რაჭაში) თემი ძირითადად ქალაქ ონთან იყო ინტეგრირებული, მაშინ როცა შიდა ქართლის ოსურ დასახლებებთან და ადმინისტრაციულ ცენტრთან (ცხინვალთან) ურთიერთობა სიშორისა და გაუვალი გზის გამო ძნელი იყო; ცხინვალთან 150 ვერსი ამორებდა საქართველოს სამხედრო გზით დუშეთთან მიბმულ თრუსოს, კობისა და ლუდას ოსურ მოსახლეობას; მსგავს მდგომარეობაში იყვნენ ზემო იმერეთში მცხოვრები ოსებიც. როგორც ითქვა, ამ დასახლებებს შორის სამეურნეო კავშირი ფაქტობრივად არ არსებობდა. ის კი არა, შიდა ქართლის მეზობელ ხეობებში მდებარე ოსებით დასახლებულ პუნქტებსაც არ ჰქონდათ მჭიდრო ურთიერთობა ერთმანეთთან, რადგან ბევრად უფრო მოსახერხებელი იყო ხეობის შიგნით, მთიდან ბარისაკენ გადაადგილება, ვიდრე მეზობელი ხეობებისაკენ მთიანი რელიეფის კვეთა.

ადგილობრივი ქართველი მოსახლეობის უკმაყოფილების საგნად იქცა ავტონომიური ოლქის დედაქალაქის საკითხი. მონიშნულ ტერიტორიაზე სხვა შესაფერი დასახლებული პუნქტი არ არსებობდა. ამიტომ ადმინისტრაციულ ცენტრად შეარჩიეს ცხინვალი. ეს ქალაქი დიდი ლიახვის ხეობაში, ყსოაო-ს განაპირად, მდებარეობს, იქ სადაც ოსთა ინფილტრაციის შედეგად შექმნილი პოლიკულტურული (ქართულ-ოსური) სივრცე ძირითადად ქართულში გადადის. ცხინვალი არც დემოგრაფიული თვალსაზრისით შეეფერებოდა ეროვნული ნიშნით შექმნილ ავტონომიას. როგორც ვახუშტი ბატონიშვილი წერს, XVII საუკუნის დასაწყისში „აქ ნიქოზის ჩრდილოთ დიდი ლიახვის კიდებედ, არს მცირე ქალაქი ქრცხინვალი, კეთილ ჰაეროვანი, მსახლობელნი არიან ქართველნი, სომეხნი, ურიანი“.³ აქ ოსები საერთოდ არ იყვნენ 1886

¹ Тедеева, *Образование юго-осетинской автономной области*, გვ. 158.

² Тоидзе, *Образование Осетинской автономии в Грузии*, გვ. 237.

³ ვახუშტი, *აღწერა სამეფოსა საქართველოსა*, გვ. 370.

წლის საოჯახო სიების მიხედვითაც, ხოლო 1922 წლისათვის – კანტიკუნტად ცხოვრობდნენ.¹

საბჭოთა ფუნქციონერები ფორმალურად აცხადებდნენ, რომ ავტონომიის საზღვრების დადგენისას იხელმძღვანელებდნენ ადმინისტრაციული მმართველობის ეფექტურობით, მოსახლეობის ეკონომიკური და ნაციონალურ-კულტურული ორიენტაციით, რეალურად კი დაგეგმეს შექმნილიყო სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა, რომელშიც შეიყვანდნენ ქართველებით დასახლებულ ბევრ სოფელს, ცენტრი კი იქნებოდა ქართული ქალაქი ცხინვალი.²

ხელისუფლების გეგმამ ქართულ საზოგადოებაში დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია, რაც განსაკუთრებით იგრძნობოდა ცხინვალის რეგიონში. აქაურ სოფლებში: დიციში, ერგნეთში, დვანში, ავნევეში, თამარაშენში, ნულში, ქორდში, მელვრეკისში, ერედვეში, ტირძნისში, ბრონლეთში, სვერში, ქემერტში, მონასტერში, ზემო ნიქოზში, ქვემო ნიქოზში, ზემო ხვითში, ქვემო ხვითში და ა. შ. გაიმართა კრებები, რომელთა დადგენილებებშიც მკაფიოდ ჩანს მოსახლეობის პროტესტი ქ. ცხინვალის სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაციულ ცენტრად გამოცხადებისა და მისი რაიონის სამხრეთ ოსეთისათვის გადაცემის შესახებ. ცხინვალის რაიონის 45 სოფლიდან გაგზავნილმა წარმომადგენლობამ ღიად განაცხადა, რომ მიაჩნიათ: „ოსეთის ასეთი მოთხოვნილება მიზანშეუწონლად და უკანონოდ, რაც გამოიწვევს ჩვენი ერის პოლიტიკურად და ზნეჩვეულებრივ დაჩაგვრა-დამონებას. ... ვინაიდან ქ. ცხინვალი და მისი რაიონი არის ფართედ დასახლებული ქართველებით, რომელთა რიცხვიც მინიმალურად უდრის ხუთი ათასს მეკომურსა და გარდა ამისა ქ. ცხინვალი ითვლებოდა და ითვლება კიდევ, როგორც გეოგრაფიული მდებარეობით, აგრეთვე მის გარშემორტყმულ ქართველებით დასახლებულ სოფლებით, ქართლის შუაგულ კუთხედ“. 1921 წლის 5 დეკემბერს გამართული ხსენებული თავყრილობა კულაკურ მენშევიკური ელემენტებისაგან შემდგარ კრებად გამოცხადდა და შეიქმნა ყალბი დოკუმენტი თითქოს სოფ. აჩაბეთში მოსახლეობამ სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის დაარსებასა და მის ადმინისტრაციულ ცენტრად ცხინვალის გამოცხადებას ერთხმად დაუჭირა მხარი.³

მოსახლეობისათვის ოსურ ავტონომიურ წარმონაქმნში ცხოვრების პერსპექტივა სავსებით მიუღებელი იყო როგორც ეთნოკულტურული, ისე ეკონომიკური ფაქტორების გათვალისწინებით და წინააღმდეგობას უწევდა

¹ თოთაძე, *ოსები ქართულ მიწა-წყალზე*, გვ. 215-216.

² Тоидзе, *Образование Осетинской автономии в Грузии*, გვ. 232-242; Тедеева, *Образование юго-осетинской автономной области*, გვ. 157-158.

³ ხუციშვილი, *შიდა ქართლი*, გვ. 7.

ოსების ნაწილიც. კერძოდ, 1922 წლის მარტით დათარიღებული ერთი დოკუმენტით 8 ოსური სოფლის მოსახლეობა ითხოვს, რომ არ გამოჰყონ ისინი ქართველებისაგან და დატოვონ ქვემო ქალის უწყებაში.¹

საბჭოთა ხელისუფლება იძულებული გახდა ნაწილობრივ გაეთვალისწინებინა მოსახლეობის ამგვარი განწყობა, მზარდი უკმაყოფილება რეგიონში და ახლადშექმნილ ავტონომიურ ერთეულს 1922 წლის 20 აპრილს მიანიჭეს არა რესპუბლიკის, არამედ ოლქის სტატუსი (სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი), ხოლო ცხინვალის გამოცხადდა მის დროებით (ვიდრე მოსახლეობის უკმაყოფილება არ ჩაცხრებოდა) ცენტრად.²

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში აღმოჩნდა ბევრი სოფელი, რომლებიც მეტწილად (50%-ზე მეტი) ქართველებით იყო დასახლებული. საარქივო დოკუმენტებზე დაყრდნობით ლ. თოიძემ გამოაქვეყნა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში შეყვანილი ამ სოფლების სია: 1. თამარაშენის საზოგადოება (12 ქართული სოფელი): ზემო აჩაბეთი, ქვემო აჩაბეთი, თამარაშენი, პატარა ძარნემი, დიდი ძარნემი, საბანმინდა, ქემერტი, ხეითი, დგვრისი, ქურთა, კეხვი, სვერი; 2. ცხინვალის საზოგადოება: ქ. ცხინვალის სოფ. გუჯაბაური; 3. ნუნარის საზოგადოება: სოფ. ნული; დირბის საზოგადოება: სოფ. დველეთი; ავლევის საზოგადოება (11 სოფელი): ხუნდის უბანი, შინდარა, თიღვა, ძალეთი, ზემო ოქონა, ქვემო ოქონა, ნედლათი, სუნისი, ნაბაკევი, ჯავრისი, ბზისხევი; მერეთის საზოგადოება (6 სოფელი): სნეკევი, ქსუისი, კულბითი, ჭარები, დისევი; ორტევის საზოგადოება: სოფ. ვანათი; ბელოთის საზოგადოება (7 სოფელი): აწრისხევი, საცხენეთი, ხაშურა, ხალურიანთ ხევი, ბელოთი, ზემო აზნევი, ქვემო აზნევი. სულ ავტონომიურ ოლქს გადაეცა 40 ქართული სოფელი და ერთი ქალაქი. ამ დასახლებულ პუნქტებში ცხოვრობდა დაახლოებით 20.000 ქართველი და 1.100 ოსი.³

მდგომარეობას ისიც ართულებდა, რომ ოფიციალურ დოკუმენტაციაში არ იყო ზუსტად შემოფარგლული ოლქის ტერიტორია, რაც აძნელებდა აქ შეყვანილი დასახლებული პუნქტების სარგებლობაში არსებული სავარგულეების ზუსტად შემოფარგვლას და გასული საუკუნის 20-იან წლებში ამის გამო მასიური ხასიათი მიიღო მინების მიტაცებამ. საარქივო მასალაში მრავლად გვხვდება ამ ტიპის მონაცემები. ადმინისტრაციულ უხერხულობას ქმნიდა ისიც, რომ ზოგჯერ ქართულ რაიონებში (ხაშურში, დუშეთში და ა. შ.) მდებარე ოსური სოფლები მიკუთვნებული იყო სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქს.

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ხელოვნურად შეკონინებული სტრუქტურის გაუმართავობა მალევე გახდა ნათელი, იგი მოსახლეობას

¹ Тоидзе, *Образование Осетинской автономии в Грузии*, გვ. 249.

² იქვე, გვ. 246.

³ იქვე, გვ. 258-259.

უამრავ პრობლემას უქმნიდა.¹ საგანგებოდ შექმნილმა კომისიამ შეიმუშავა დადგენილება ახლადშექმნილ ავტონომიურ ოლქში არსებული ეთნიკური ვითარებისა და განსახორციელებელი ცვლილებების შესახებ:

I. ახალგორის სექტორი – მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობით და გეოგრაფიული მდებარეობით ნაკლებად ბმავია ავტონომიურ ოლქთან. მისი ოთხი საზოგადოების (ყორნისი, ახალგორი, მონასტერი და პავლიანთკარი) ძირითადი ნაწილი განლაგებული იყო ქსნის ხეობაში. მოსახლეობის 56 % (8180) ქართველია; 4% (506) – სომეხი და 40% (5844) – ოსი. ამ რაიონის პირველი ზონა ესაზღვრებოდა ლეხურის ხეობას (ჩრდილო-დასავლეთი მთიანი ზოლი და სამხრეთ-დასავლეთი ზოლი სოფ. ბეჟანეთის და გიორგაშენის ირგვლივ); მეორე ზონა მოიცავდა ქსნის ხეობის დანარჩენ ნაწილს დუშეთთან ახლოს, სადაც ძირითადად ქართული მოსახლეობა და რამდენიმე ოსური სოფელი იყო. დოკუმენტში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ სასურველი იყო ზონა შეერთებოდა დუშეთის რაიონს (წინათ ეს სოფლები დუშეთის მაზრაში შედიოდნენ) რომელთანაც დაკავშირებული იყო როგორც ეთნოგრაფიულად, ისე ეკონომიკურად და საკომუნიკაციო ქსელით. აქედან დუშეთამდე 13 კილომეტრია, ხოლო ცხინვალამდე – 33 კილომეტრი, თანაც გამიჯნულია რამდენიმე მთაგრეხილით და ხეობით. აქაურ მოსახლეობას ცხინვალთან კომუნიკაცია მხოლოდ გორის გავლით შეეძლო.

აქვეა სოფლების სია, რომელიც უნდა გადასცემოდა დუშეთის რაიონს: ახალგორი, ახმაჯი, ბაზყანთ-კარი, ზემო-ბოლი, ქვემო-ბოლი, გეხავი, ერედა, იკოთი, ლამისხევი, მორბედანთ-კარი, ყანჩავეთი, ყანჩაანთ-კარი, ძეგლეთი, ალევი ქვემო, ალევი ზემო, გუდანვერი, გეზავრეთი, გრუა, კორინთა, ნახიდი, ქურთა, წირქოლი, ხერკელანი, აბრამიანი, ახალდაბა, ახლაური, გავაზი, დაბაკნეთი, დადიანეთი, დორიანი, ელოიანი, ზოდეხი, იფნევი, ლევანიანი, მარტიანი, მაჭარაანი, მახიარეთი, მენყერი, მოჩალეთი, მუნჯუხი, მონასტერი, საქორეთი, საძეგური, სოხტა, უკანუბანი, ქველდაბა, შველეთი, ჩიტიანი, ცხავატი, ჩორჩოხი, ხარბალი, გარუეთი, ხუციანი, თინიკაანთ-კარი, კენკაანთ-კარი, ლოთიანთ-კარი, მოდელაანთ-კარი, ლავლიანთ-კარი, ქარელთ-კარი, წინთაური, ხოზოეთი, დელკანი, კიტრუეთი, ნაგომევი, სარბიელი, ხოფა, ჯვარისუბანი, ახოთხევი, ბოსელთა, მამულაანთ-კარი, გდუ, ჭანდარი, ციხია, წინუბნი.

II. ოქონას სექტორი – სასაზღვრო ხაზი მოიცავს შემდეგ სოფლებს: 1. ზემო ოქონა, 2. ქვემო ოქონა, 3. სუნისი, 4. ნაბაკევი, 5. თიღვა, 6. ნედელეთი, 7. ახალშენი, 8. შიდარეთი, 9. ბზისხევი, 10. დავილეთი, 11. ავნევი, 12. ნული, 13. გიორგინმინდა, 14. ქალეთი, 15. ხუნდისუბანი, 16. ლალანი, 17. ტყისუბანი, 18. წნელისი, 19. გვირგვინა, 20. დიდმუხა.

¹ უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 3082.

ზემომოტანილ ოც სოფელში 1926 წლის აღწერით მოსახლეობის 71% (3593) ქართველია, 29% (1447) – ოსი. პირველ ცამეტში ქართული მოსახლეობაა, შემდეგ სამში – შერეული (ქართულ-ოსური). ქართული სოფლებით გარემოცულ ბოლო ოთხ სოფელში კი ოსები ცხოვრობენ.

კომისიის დადგენილებით რადგან ოქონის სექტორი წარმოადგენს ქართლის ველის უშუალო გაგრძელებას, ჩამოთვლილი 20 სოფლიდან 3 (ავნევი, დიდმუხა და ნული) უნდა მიუერთდეს გორის რაიონს, დარჩენილი 17 კი – ხაშურის რაიონს. ოქონიდან ხაშურამდე 25 კმ-ია, ავნევიდან გორამდე – 29 კმ. თანაც აქაური გზები საკმაოდ მოხერხებულია.

III. დიდი და პატარა ლიახვის სექტორი – აქაც საკმაოდ კომპაქტური ქართული მოსახლეობაა, თუმცა დიდი ლიახვის სექტორის გამოყოფაზე ლაპარაკიც არ შეიძლება, რადგან დიდი ლიახვის ქართული სოფლები განლაგებულია ცხინვალის ზონაში, მისგან ჩრდილოეთით, ამიტომ მათი სხვა რაიონებისთვის გადაცემა დაარღვევდა სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიულ მთლიანობას. რაც შეეხება, პატარა ლიახვის სოფლებს, ეს სოფლები ეთნოგრაფიულად დაკავშირებული არიან გორის რაიონთან და შეიძლება გამოეყონ სამხრეთ ოსეთს ცხინვალის ზონისათვის ხელის შეუხებლად. პატარა ლიახვის ხეობიდან შეიძლება შემდეგი 11 სოფლის გამოყოფა: 1. ერედვი (ბერულა და მამისაანთ უბანი), 2. კულბითი, 3. დისევი, 4. ქსუისი, 5. ჩარები, 6. ვანავი, 7. საცხენეთი, 8. ხაშური, 9. ბოლეთი, 10. სარაბუკი, 11. დმენისი. ჩამოთვლილი 11 სოფლიდან პირველი ცხრა ქართული სოფელია, ბოლო ორი ოსური დასახლება კი ქართული სოფლების გარემოცვაში მდებარეობს. 1926 წლის აღწერით აქ ასეთი ეთნიკური ვითარებაა: ქართველი – 76% (3292), ოსი – 24% (999). მართალია პატარა ლიახვის ეს სოფლები ცხინვალთან ახლოსაა, მაგრამ ეთნოგრაფიულად დაკავშირებულია გორის რაიონთან, შეიძლება შეუერთდეს ამ უკანასკნელს.

IV. სხვა ცვლილებები – 1. სოფ. არცრევი (ღრომის სოფსაბჭო), 276 სული ქართველით დასახლებული. მდებარეობს გორის რაიონის მოსაზღვრედ და უნდა შეუერთდეს მას; 2-3. სოფლები ქარზმანი და სინაგური: ცხოვრობს 377 ადამიანი, აქედან 353 ქართველია. მდებარეობენ ყვირილის ხეობაში, ჭიათურის რაიონის საზღვარზე და უნდა შეუერთდეს მას. ეს სოფლები, რომლებიც სურამის ქედის იქეთ მდებარეობენ ადრე შედიოდნენ შორაპნის მაზრაში. ეთნოგრაფიული და საგზაო თვალსაზრისით უნდა შევიდნენ ჭიათურაში რადგან ცხინვალისკენ გზაც კი არა აქვთ; 4. პატარა სოფ. ღურშევი შედგება სულ 48 სულისაგან (ოსები), მდებარეობს მამისონის უღელტეხილთან, კურორტ შოვის მახლობლად, უნდა შეუერთდეს ონის რაიონს. ეს სოფელი მთლიანადაა მოწყვეტილი სამხრეთ ოსეთს მთაგრეხილით და ცხინვალ-

თან არავითარი კავშირი არ გააჩნია. ცხინვალში აქედან შეიძლება მოხვდეთ მხოლოდ შემოვლითი გზით ონიდან.¹

ტიპური ვითარება იყო ონის რ-ნის სოფ კვაჭაში. ეს სოფელი მთაგრეხილით იყო მოწყვეტილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქს, დიდი მანძილი ამორებდა ადმინისტრაციულ ცენტრს და ეკონომიკური თვალსაზრისით მთლიანად ონის რაიონზე იყო დამოკიდებული.²

როგორც ითქვა, ხშირად ძნელი იყო სავარგულების კანონიერი მფლობელის განსაზღვრა. 1931 წლით დათარიღებულ დოკუმენტში ნათქვამია, რომ დეკრეტი (სამხრეთ ოსეთის დაარსების შესახებ – ლ. ჯ.) სამხრეთ ოსეთსა და მის ირგვლივ მდებარე რაიონებს შორის სადაო საზღვრების მოგვარების თაობაზე არ შეიცავდა ნათელ მინიშნებებს პუნქტების გამიჯვნაზე, ხშირად ხდებოდა მისი დებულებების თვითნებური განმარტება, და სამხრეთ ოსეთის მხრიდან მიწის ნაკვეთების ძალმომრეობით ხელში ჩაგდება.³

1931 წელს საგანგებოდ შექმნილმა კომისიამ დაადგინა, რომ რაჭაში, შოვის მიმდებარე სოფ. ღურშევი (ოს. ყადისარი) რომელიც ჯავის რაიონს მიაწერეს, რადგან დასახლებული იყო ჩრდ. კავკასიიდან გადმოსული 6 ოსური ოჯახით, ფლობდა 1667 ჰა. მიწას, თუმცა პრეტენზიას აცხადებდა კიდევ 1821 – ჰა-ზე, რომლითაც ონის რ-ნის სოფ. გლოლის გლეხების (111 კომლი) სარგებლობდნენ. ასევე, ოსები მოითხოვდნენ საძოვრებსა და ჭალებს (2184 ჰა.), რომლითაც ყოველთვის ონის რაიონის გლეხები სარგებლობდნენ და, კომისიის აზრით, კვლავ ხსენებულ რაიონში უნდა დარჩენილიყო. ონის რაიონს ახლად შექმნილ ავტონომიასთან ჰქონდა სხვა სადავო მიწებიც.⁴

როგორც ითქვა, ყსოაო-ს ეთნიკურ შემადგენლობაში, მნიშვნელოვანი ადგილი ეჭირათ ქართველებს. განსაკუთრებულ უხერხულობას ქმნიდა ის, რომ ქართველები ადმინისტრაციულ ცენტრ ცხინვალში უმრავლესობას წარმოადგენდნენ. ამიტომ გადანყდა ქალაქში ოსი მოსახლეობის ჩასახლებას ხელი შეწყობოდა. საბჭოთა „კორენიზაციის“ პოლიტიკის შედეგად ქალაქი მეტწილად გარშემო მდებარე სოფლებიდან მიგრირებული ეთნიკურად ოსი მოსახლეობით დასახლდა.

საბჭოთა დემოგრაფიული პოლიტიკის და ურბანისტული პროცესების ხასიათი კარგად ჩანს საველე ეთნოგრაფიულ მასალაში. ნეროვანში ჩასახლებულ დევნილებს კარგად ახსოვთ ქსნის ხეობის ზემო სოფლების ოსები-საგან ათვისებისა და შემდეგ დაცლის პროცესი.

¹ უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 3082, ფ. 99-102.

² იქვე, ფ. 5.

³ უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 1979, ფ. 3.

⁴ იქვე, ფ. 5.

„ახალგორის რაიონი ყოველთვის იყო ტოლერანტული, სადაც ყველას დიდი სტუმართმოყვარეობით ლეზულობდნენ. ოსები სულ რამდენიმე დასახლებულ პუნქტში ცხოვრობდნენ. ახალგორის ზევით მთელი ქსნის ხეობა, ლომისის სალოცავამდე მთლიანად ქართული იყო. სულ ორიოდე ოსური ოჯახი იქნებოდა, თუმცა ოსის რძლები კი ჰყავდათ ხოლმე. XVIII საუკუნეში ყელის ტბიდან ლომისის სალოცავამდე გაჩნდა ოსური სოფლები: ზემო ბაგი, ქვემო ბაგი, გორგა, ჩიგოიანი, ნავისხევი. ეს მცირე მოსახლეობიანი სოფლები იყო. ჟამურიც კი ქართული იყო, რაზეც მისი სახელიც მიგვითითებს. მე ვფიქრობ ეს სოფლები ქართველებისაგან ლეკიანობის დროს ცარიელდებოდა. ოსები ალბათ შეკრული იყვნენ ლეკებთან და ნასოფლარებს იკავებდნენ. ჩამოსახლებული ოსები გაუმეზობლდნენ ქართველებს. სოფლების უმეტესობაში მათი სახელწოდების მსგავსი გვარები ცხოვრობდნენ (რამდენიმე ასეთი პუნქტი, დღემდეა შემორჩენილი – ჩიტიანში ცხოვრობენ ჩიტიშვილები, ბალაანში – ბალაშვილები, პავლიანში – პავლიაშვილები და ა. შ. – ლ. ჯ.). „იმდენად კარგი დამოკიდებულება გვქონდა ჩამოსახლებულ ოსებთან, რომ ხშირი იყო გათხოვება-გამოთხოვება.. არ არსებობდა დღეობა, რომ ჩვენი ხალხი არ დაეპატიჟებინათ. ავიდოდნენ, გამოხდიდნენ ლუდს, არაყს, დაკლავდნენ ხარს და ხომ არ გგონია რაიმე ჩხუბი მოხდებოდა?! მერე ქართველები გადმოიპატიჟებდნენ ოსებს და ცხოვრობდნენ მეგობრულად. 70-იან წლებში ოსურ ზონაში, ჟამურს რომ ვეძახით, 2-3 მეტრიანი თოვლი მოვიდა, ადამიანები ჩაიკეტნენ, ერთმანეთში გვირაბებით დადიოდნენ. პირველადი დახმარების ნივთები ვერტმფრენებით მიაწოდეს. ხალხი ისე დაშინდა, რომ იქედან გადასახლდა, და ეს ადგილი გაუკაცრიელდა“.¹

„20-იან წლებში სულ 20 ოსური ოჯახი ცხოვრობდა ახალგორში. პოლიტიკა იყო ასეთი, რაიკომის მდივანი თუ ქართველი იყო, აღმასკომის თავმჯდომარე ოსი უნდა ყოფილიყო. ისე ხდებოდა, რომ ჩვენი ბედოვლათი რაიკომის მდივნები ვერაფერს აწყობდნენ, ხოლო ცხინვალიდან დავალება ჰქონდათ, რომ ოსები, ახალგორში ჩამოესახლებინათ. ეს ოსები მწყემსები იყვნენ, აძლევდნენ ბინებს, მაგრამ მათ ნაკლებად აინტერესებდათ ქალაქი, თუმცა შვილებს აგზავნიდნენ საცხოვრებლად. მე 1980 წელს მივიღე ბინა ახალგორში. ჩვენს კორპუსში 12 ოსური ოჯახი ჩამოსახლეს. ადრე ახმაჯში (სოფელია – ლ. ჯ.) არც ერთი ოსური ოჯახი არ იყო. 50-იან წლებში თანდათან დაიწყეს ჩამოსვლა და ახლა ნახევარი სოფელი ოსებია“.²

ბუნებრივია ვერ გამოვრიცხავთ საკუთარი საცხოვრებლიდან აყრილი დევნილების ტენდენციურ დამოკიდებულებას ყსოაო-ში მიმდინარე ეთნო-

¹ ჯანიაშვილი, *საველე მასალა*.

² ჯანიაშვილი, *საველე მასალა*.

დემოგრაფიულ პროცესებზე საუბრისას, მაგრამ მოტანილი მასალა საკმაოდ ობიექტურად ასახავს ზოგად ტენდენციას, რაც სათანადო მონაცემებით დასტურდება.¹

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი იყო საბჭოთა ხელისუფლების მიერ ხელოვნურად შექმნილი ადმინისტრაციულ-პოლიტიკური ერთეული, რომლის ფორმირებაც იმთავითვე ორმაგ სტანდარტებზე იყო დაფუძნებული. ერთის მხრივ, მთავრობისგან დეკლარირებული იყო, რომ ხელმძღვანელობდნენ ადმინისტრაციული მმართველობის ეფექტურობის, მოსახლეობის ეკონომიკური და ნაციონალურ-კულტურული ორიენტაციის პრინციპებით. სინამდვილეში კი ავტონომიის დაფუძნება ემსახურებოდა საბჭოთა იმპერიის გეოპოლიტიკურ ინტერესებს და ნაკლებად იყო გათვალისწინებული ისტორიული, ეთნოკულტურული, სოციალურ-ეკონომიკური და გეოგრაფიული ფაქტორები.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა

უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 1979 – უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 1979, სამხრეთ ოსეთსა და მის იგვლივ მდებარე რაიონებს შორის სადაო საზღვრების მოგვარების თაობაზე 23/03/1931–28/08/1931.

უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 3082 – უიცა, ფ. 284, ანან. 1, საქ. 3082, ადმინისტრაციული დაყოფა.

ალადაშვილი, „შავი ხვრელი – ალადაშვილი ი., „შავი ხვრელი“ საქართველოს კოსიგინთან საქმის ჩანაწერით გაუთხარეს, გაზ. „კვირის პალიტრა“, 07 ივნისი, 2010, <https://kvispalitra.ge/article/3804-rokis-gvirabis-saidumloebani/> (ინტერნეტვერსია შემონმებულია: 6.07.2024).

ვახუშტი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა – ბატონიშვილი ვახუშტი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, „ქართლის ცხოვრება“, ტ. IV, თბილისი, 1973.

გვასალია, შიდა ქართლი და ოსური პრობლემა – გვასალია ჯ., შიდა ქართლი და ოსური პრობლემა, კრ. „ოსთა საკითხი“, რედ. ა. ბაქრაძე და ო. ჩუბინიძე, თბილისი, 1996, გვ. 89-103.

გუნცაძე, 1920 წლის აჯანყება შიდა ქართლში – გუნცაძე მ., 1920 წლის აჯანყება შიდა ქართლში ქართული პრესის მასალების მიხედვით, ძე, XV-XVI, 2013/2014, გვ. 40-58.

გუნცაძე, ქართულ-ოსური ურთიერთობის ისტორიისათვის – გუნცაძე მ., ქართულ-ოსური ურთიერთობის ისტორიისათვის საქართველოს პირველი

¹ თოთაძე, ოსები ქართულ მიწა-წყალზე, გვ. 218-224.

რესპუბლიკის პერიოდში, კონფ. „ქართულ-ოსური ურთიერთობის განვითარების პერსპექტივები თანამედროვე ქრილში“, მასალები, თბილისი, 2015, გვ. 115-122.

გუნცაძე, ისტორიოგრაფია როგორც საბჭოთა პოლიტიკის – გუნცაძე მ., ისტორიოგრაფია როგორც საბჭოთა პოლიტიკის იდეოლოგიური მექანიზმი 1920 წლის ოსი ბოლშევიკების აჯანყების მაგალითზე, „მრავალთავი – ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი“, 25, 2017, გვ. 203-210.

თოიძე, როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთი – თოიძე ლ., როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთი, თბილისი, 1991.

თოთაძე, ოსები ქართულ მიწა-წყალზე – თოთაძე ა., ოსები ქართულ მიწა-წყალზე, კრ. „ოსთა საკითხი“, თბილისი, 1996, გვ. 208-227.

თოფჩიშვილი, „ოსური ეთნოგრაფიული ენციკლოპედია“ – თოფჩიშვილი რ., „ოსური ეთნოგრაფიული ენციკლოპედია“ ქართულ-ოსური ურთიერთობის კონტექსტში, თბილისი, 2016.

თოფჩიშვილი, გეოგრაფიული გარემო – თოფჩიშვილი რ., გეოგრაფიული გარემო და კავკასიელთა ეთნიკური კულტურა, თბილისი, 2018.

მენტეშაშვილი, ოსური სეპარატიზმი 1918-20 წლებში – მენტეშაშვილი ა., ოსური სეპარატიზმი 1918-20 წლებში, კრ. „ოსთა საკითხი“, თბილისი, 1996, გვ. 298-319.

მუსხელიშვილი, საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორიის წარმოქმნის – მუსხელიშვილი დ., საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორიის წარმოქმნის ისტორიულ-გეოგრაფიული და ეთნიკურ-კულტურული საფუძვლები, სამეცნიერო სტატიები, წერილები და პუბლიკაციები, თბილისი, 2014.

ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან – ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან, სამხრეთ ოსეთის სტატუსის შემსწავლელი კომისიის დასკვნა, თბილისი, 1991.

რეხვიაშვილი, როკის გვირაბი – რეხვიაშვილი ჯ., როკის გვირაბი კავკასიონის სისხლიანი ჭრილობა, <https://www.radiotavisupleba.ge/a/30750844.html> (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 06. 07. 2024).

წამალაშვილი, როგორ გაიჭრა ომის გზა როკის უღელტეხილზე – წამალაშვილი ე., როგორ გაიჭრა ომის გზა როკის უღელტეხილზე, <https://lessonsgeo.wordpress.com/1990/01/01/> (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 20.08.2024).

ჩიტაია, ბუნებრივ-სამეურნეო ზონების შესახებ – ჩიტაია გ., ზოგადი ცნობები ბუნებრივ-სამეურნეო ზონების შესახებ, წიგნში: მისივე, შრომები, ტ. IV, თბილისი, 2001, გვ. 86-96.

ჩიტაია, ქსნური მთის გუთანნი – ჩიტაია გ., ქსნური მთის გუთანნი, ენიმპის მ(ა)ამბპ, V-VI, თბილისი, 1940, გვ. 479-508.

ჩიქოვანი, საქართველოს ჩრდილოეთ მთიანეთის დასახლების სტრუქტურა – ჩიქოვანი გ., საქართველოს ჩრდილოეთ მთიანეთის დასახლების სტრუქტურა და სახალხო საკრებულოს ადგილი მასში, თბილისი, 2015.

ცხინვალი 1920 – ცხინვალი 1920, <https://www.youtube.com/watch?v=Xu8stfJftn4> (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 12. 11. 2023).

ხუციშვილი, შიდა ქართლი – ხუციშვილი ნ., შიდა ქართლი – ისტორია და თანამედროვეობა, საარქივო დოკუმენტები გვამცნობენ, გაზ. „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 20 იანვარი, 1990, გვ. 7.

ჯანიაშვილი, ეკონომიკური ექსპანსია – ჯანიაშვილი ლ., ეკონომიკური ექსპანსია: 2008 წლის რუსულ-ქართული ომი და სამეურნეო ყოფის ტრანსფორმაცია საოკუპაციო ზონაში, წიგნში: ნ. ჯალაბაძე, ლ. ჯანიაშვილი, ნ. ლოლაძე, ბორდერიზაცია და ქართულ-ოსური ურთიერთობები ოკუპირებულ რეგიონში, თბილისი, 2022.

ჯანიაშვილი, საველე მასალა – ჯანიაშვილი ლ., საველე ეთნოგრაფიული მასალა, ნეროვანის დასახლება, 2014.

Гвасалия, Шида Картли и осетинская проблема – Гвасалия Дж., Шидა Картли и осетинская проблема, сб. “Осетины в Грузии”, Редактор: М. Лордкипанидзе, Тбилиси, 2015, გვ. 54-71.

Блиев, Южная Осетия в Колизиях Российско-Грузинских отношении – Южная Осетия в Колизиях Российско-Грузинских отношении, Москва, 2006.

Джанелидзе, Как создавалась – Джanelидзе О., Как создавалась юго-осетинская автономная область (новые архивные материалы), Некоторые вопросы истории осетин Шида Картли, Тбилиси, 2010.

Итонишвили В., Южная Осетия – в центральной Грузии?! – Итонишвили В., Южная Осетия – в центральной Грузии? Когда возник термин “Южная Осетия”, сб. “Осетинский Вопрос”, Редакторы: А. Бакрадзе и Л. Татишвили, Тбилиси, 1994, https://institutehist.ucoz.net/_ld/0/53_ostinskvopros.pdf (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 21. 08. 2024).

Лекишвили, Когда возник термин Южная Осетия – Лекишвили, Когда возник термин Южная Осетия, сб. “Осетинский Вопрос”, Редакторы: А. Бакрадзе и Л. Татишвили, Тбилиси, 1994 https://institutehist.ucoz.net/_ld/0/53_ostinskvopros.pdf (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 21. 08. 2024).

Рокский перевал – Рокский перевал, https://ru.wikipedia.org/wiki/Рокский_перевал (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 09.07.2024).

Тедеева, Образование юго-осетинской автономной области – Тедеева У., Образование юго-осетинской автономной области как результат установления советской власти в регионе, “Исторические, философские, политические и

юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики”, 2017. № 3(77): в 2-х ч., Ч. 1, 83. 156-159.

Тоидзе, *Образование Осетинской автономии* – Тоидзе Л., *Образование Осетинской автономии в Грузии*, сб. “Осетины в Грузии”, Тбилиси, 2015, 83. 231-261.

Тменов, *Несколько страниц из этнической истории осетин* – Тменов В., *Несколько страниц из этнической истории осетин*, “Проблемы Этнографии Осетин” (Северно-Осетинский научно-исследовательский институт истории, филологии и экономики при совете министров Северо-Осетинской АССР), Орджоникидзе, 1989, 83. 113-135.

Южная Осетия – *Южная Осетия, Республика Южная Осетия – Государство Алания* (Республика Хуссар Ирыстон, Паддзахад Алани) (ინტერნეტვერსია), <https://bigenc.ru/c/iuzhnaia-osetiia-da4dd3> (ინტერნეტვერსია შემოწმებულია: 11.01.2024).

Отношение гр. Паскевича к гр. Чернышеву – *Отношение гр. Паскевича к гр. Чернышеву*, от 23-го июня 1830 года, №384, АКАК, VII, Тифлис, 1878.

Отношение ген. Нейгардта к м. с. Позену – *Отношение ген. Нейгардта к м. с. Позену*, от 14-го февраля 1844 года, №206 АКАК, IX, Тифлис, 1884.

Шнилерман, *Войны памяти* – Шнилерман В., *Войны памяти*, Москва, 2003.

Харадзе, *Для чего или для кого была построена* – Харадзе К., *Для чего или для кого была построена Цхинвали-Алагирская перевалочная*, сб. “Осетины в Грузии”, Тбилиси, 2015, 83. 289-302.

Ethnocultural and Historical Context of the Formation of the South Ossetian Autonomous Region

Summary

The establishment of the South Ossetian Autonomous Region on April 20, 1922, and the subsequent developments are closely linked to the radical protectionist policies of Bolshevik Russia. This naturally raises an important question: how feasible was it to establish South Ossetia as an autonomous national-territorial unit and to develop effective socio-political institutions there without the support of the Soviet government?

As early as the mid-19th century, the Russian Empire attempted to subordinate the mountainous region of Eastern Georgia to Russian administration, which was quite a difficult task due to geographical, economic, ethnocultural and other factors. On April 10, 1840, the Ossetian District was established, falling under the administrative jurisdiction of Tbilisi, Telavi, and Gori uezds. This district included settlements inhabited by Ossetians who had migrated from the North Caucasus during the 17th and 18th centuries. The Russian government was focused on improving administrative efficiency in the mountainous regions of Georgia and had no plans to create a distinct political unit in this area. Nevertheless, this establishment set a precedent that later contributed to the Ossetians' demands for autonomy, eventually leading to the creation of an autonomous district.

The initial instances of Ossetian separatism in the Shida Kartli region can be traced to three uprisings in 1918-1920, which clearly received support from Soviet Russia. The Bolsheviks assisted the insurgents both politically and financially, and provided armed support. Following the establishment of the Soviet regime in Georgia, the government took proactive steps toward creating Ossetian autonomy. Forming a new autonomous unit required careful consideration of geographical, ethnic, and socio-cultural factors. A critical aspect was the need to overhaul the existing communication system. Traditionally, the region's economic vector followed the natural gorges, extending from the mountains to the plains connecting to Georgia's urban centers. Establishing a new autonomous unit necessitated linking these gorges, a task that was virtually insurmountable due to the challenging terrain. This connectivity was only achieved after the Russian-Georgian war of 2008, which led to the linking of the gorges of the Ksani and Liakhvi rivers via the Akhlagori-Tskhinvali highway.

The main supporter of Ossetian separatism was Russia, behind the high mountain range of the Caucasus. However, for a permanent connection with it, it was necessary to cut a high-capacity road to the north (at the Roki Pass). The construction of the cart road began during the aforementioned Ossetian uprisings. Later, in the 1930s, there was an idea to connect the South Ossetian Autonomous District with North Ossetia through the Roki Tunnel, which was finally implemented in the 1980s.

The South Ossetian Autonomous District was defined to include various areas inhabited by Ossetians, such as Kudaro in Racha, the Jejora Gorge, the upper reaches of the Kvirila River in Imereti, Thruso in Khevi near the source of the Terek River, and Ghuda at the head of the Tetri Aragvi River; the gorges of Didi and Patara Liakhvi, as well as the Frone, Mejuda, and Lekhura Gorges in Shida Kartli. Geographically, these areas were isolated from one another, with the Georgian population predominating in many areas. Economically, their unification was impractical. These gorges, separated by mountains, historically fell under different Georgian administrative-political units (saeristavos).

In establishing the South Ossetian Autonomous District, the Soviet government decisively departed from the region's traditional systems and undertook a radical transformation of its ethno-social landscape. Despite efforts to make the process as smooth as possible and the implementation of certain measures, the changes, implemented without regard for the region's landscape, ethnic composition, traditional communication routes, and economic systems, posed significant risks of serious conflict.

The archival materials reveal that the Soviet government deviated from its declared principles in the creation of the South Ossetian Autonomous District. Instead of considering historical, ethno-cultural, socio-economic, and geographical factors, the government was driven by the empire's geopolitical interests when establishing this new administrative-political unit.